

ΠΡΩΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Νίκος Όρφανίδης
Πρωινή Λειτουργία

Πρώτη έκδοση, Άθήνα 2022

© Νίκος Όρφανίδης Γραβιάς 5, 2369 Λευκωσία, Κύπρος

ISBN 978-960-353-209-5

Στοιχειοθεσία και μορφοποίηση:
Τυπογραφικό έργαστήρι «Δόμος»
Έπιμέλεια: Δημήτρης Μαυρόπουλος
Παραγωγή: Έκδόσεις Έν Πλω

Έξωφυλλο:

Γιώργος Κούμouρος, «Έλένη ένδεκάτου αιώνα», 1994,
λάδι σέ καμβά, 55X66 εκ. (λεπτομέρεια)

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝ ΠΛΩ

Χαριλάου Τρικούπη 6-10, 106 79 Άθήνα
Τηλ. 211 11 98 900, 211 11 98 901

Χονδρική πώληση:
Άριστοτέλους 1 & Μεσολογγίου, 177 78 Ταΰρος Άττικής
Τηλ. 210 34 12 787, Fax 210 32 21 238

www.enploeditions.gr - [facebook: com/enploeditions.gr](https://www.facebook.com/enploeditions.gr)

Νίκος Ὀρφανίδης

Πρωϊνή λειτουργία

πεζογραφήματα

Ἐκδόσεις Δόμος

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΟΡΦΑΝΙΔΗ

- Κυπριακό Ημερολόγιο, Ἀστρολάβος / Εὐθύνη*, Ἀθήνα 1986.
Ἐπιβατηγὸ «Ρέθυμνο», Πατάκης, Ἀθήνα 1995.
Ὁ Ἄγγελος ἔφυγε εὐτυχισμένος, Ἔστια, Ἀθήνα 1997.
Κλειώ, Καστανιώτης, Ἀθήνα 2000.
Τὸ Βραδυνὸ λεωφορεῖο, Ἀρμός, Ἀθήνα 2008.
Ἄλυπιοῦ μάρτυρος φανέρωσις, Ἀκτή, Λευκωσία 2011.
Ὁ Νυχτερινὸς Ποδηλάτης, Ἀφηγηματικὲς καὶ ἄλλες στιγμὲς, Ἀκτή, Λευκωσία 2011 (Κρατικὸ Βραβεῖο Διηγήματος τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Κύπρου).
Ἀνατολικὴ Θάλασσα, Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, Ἀθήνα 1989 (Κρατικὸ Βραβεῖο Ποίησης τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Κύπρου).
Ἡ ἄλλη Βιογραφία, Ἀκτή, Λευκωσία 1999 (Βραβεῖο Ποίησης Κώστα Μόντη).
Ποιήματα 1970 - 2009, Ἀρμός, Ἀθήνα 2009.
Ἡ Γυναῖκα μετ' τὸ πέπλο καὶ ἄλλα Ποιήματα, Ἀκτή, Λευκωσία 2020.
Μαρτυρία, Δεκαπέντε δοκίμια νεοελληνικοῦ προβληματισμοῦ, Λευκωσία 1982 (Κρατικὸ Βραβεῖο Δοκιμίου τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Κύπρου).
Λόγος Παραμυθίας, Ἀκτή, Λευκωσία 2002 (Κρατικὸ Βραβεῖο Δοκιμίου τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Κύπρου).
Ἡ πολιτικὴ διάσταση τῆς ποίησης τοῦ Γιώργου Σεφέρη, Ἀστὴρ, Ἀθήνα 1985.
Ὁ Ἑλληνικὸς Καβάφης, Παρουσία, Ἀθήνα 1997 (Κρατικὸ Βραβεῖο Δοκιμίου τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Κύπρου).
Ὡς θέλγητρον μυστηριῶδες - Σχόλια στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Ἀκτή, Λευκωσία 2003.
Ἡ λογοτεχνία τῆς περιφέρειας, τῆς ἐξορίας καὶ τῆς διασπορᾶς, Ἀρμός, Ἀθήνα 2012.
Δοκιμὴ γιὰ μιὰ Φιλοσοφικὴ Στοιχείωση, Δωδώνη, Ἀθήνα 1987

Πρωϊνὴ λειτουργία στὰ Ἐξάρχεια

ΕΤΣΙ ΟΠΩΣ ΚΑΤΕΒΑΙΝΕΙΣ ΤΑ ΣΚΑΛΑΚΙΑ στὰ Ἐξάρχεια πηγαινόντας νὰ ξημερώσει, μόλις ἔχει τελειώσει ἡ πρωϊνὴ λειτουργία στὸν Ἅγιο Νεκτάριο, πλῆθος χαρμόσυνο μὲ τὰ πρόσωπα νὰ λάμπουν μὲς στὸ σκοτάδι τῆς αὐγῆς, τὸ φῶς ποὺ ἔρχεται ἀπαλὸ καὶ τρυφερό, πίσω τὰ πεῦκα τοῦ λόφου — ὁ λόφος τοῦ Στρέφη, μὲ τοὺς ἄλλους ξαγρυπνισμένους — καὶ τὰ πουλάκια ποὺ ξυπνᾶνε, ποὺ κελαηδοῦν μὲ ἓνα τρόπο πανηγυρικό καὶ ἑορταστικό, ὁ Γέροντας ποὺ κατεβαίνει ἀργά-ἀργά, βασταζόμενος ἀπὸ τὸν Γρηγόρη καὶ τὸν Δημητράκη, ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα ἐκεῖ νὰ τὸν περιμένει, νὰ πάρει τὴν εὐχούλα του, τὰ αὐτοκίνητα νὰ σταματοῦν, νυσταγμένοι περαστικοὶ νὰ κοιτάζουν παραξενεμένοι, νὰ ἡ Ἄναστάσιμη λαμπρότης, ὁ Θεωράκης, ὁ Κουκουζέλης ἱεροψάλτης — «Συγχαρητήρια, καλὰ μᾶς τὰ εἶπες» —, κι ὁ ἀναγνώστης ἰατρός, ὁ Στέφανος, κι ὁ Σπαύρακας, μαζί μὲ τοὺς ὀπλαρχηγούς ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι, εἶναι κι ὁ Γέρος μαζί, ὁ στρατηγός, ἔφιππος, κι ὁ ἄλλος στρατηγός, ποὺ ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ κρησφύγετό του, ἐγὼ ἀπὸ τὴν Κύπρο, οἱ πατέρες, ἀπὸ κοντὰ ὁ πατὴρ Σιλουανὸς πάντοτε κι ὁ Μανώλης, ὁ φίλος μου, ποιοὶ καὶ ποιοί, ὅλος ἐκεῖνος ὁ πληθυσμὸς τῶν γυναικῶν, σκέφτομαι ξανὰ τίς φιλέορτες γυναῖκες τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅλοι μαζί, ἔξω στὸ δρόμο, στὰ σκαλάκια, μὲ τὸ ἀντίδωρο στὸ χέρι, νὰ πάρουμε ξανὰ τὴν εὐχὴ τοῦ Γέροντα.

Μὲ ὅλους αὐτοὺς μᾶς κατευοδώνει ὁ ἅγιος Νεκτάριος, ποὺ

ένωρίτερα, μέσα στη νύκτα, μᾶς ὑποδέχτηκε ὄλους μαζί και τὸν καθένα ξεχωριστά, καλώντας μας με τὸ ὄνομά μας. Ἔτσι καθόταν στὸν ἀρχιερατικὸ θρόνο εὐλογώντας μας. Ἔτσι κράτησε στὰ χρόνια τοῦ ἐμφυλίου τῆ γειτονιά, σκέποντας ἕνα-ἕνα ξεχωριστά, αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, σκέπη και προστασία, ὅταν ἔπεφταν οἱ σφαῖρες και καρφώνονταν στοὺς τοίχους, ἀκόμα τίς βλέπουμε στὰ ἔρημα νεοκλασικά, ὅσα ἀπέμειναν στὴ γειτονιά, στὰ Ἐξάρχεια.

Πρωϊνὴ λειτουργία στὰ Ἐξάρχεια κι ἔρχονται ἀπὸ μακριὰ κόσμος και κόσμος, ἀπὸ τὸ Ναύπλιο, τὴν Πάτρα, ἡ κοπέλα ἀπὸ τὴν Κυνουρία, ἡ γιατρὸς ἀπὸ τὴ Λειβαδιά, μαζί κι ὁ φίλος μου ὁ Χρῆστος Πολυζώης, κι ὁ Ζώης ὁ γιός του, τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ Πόρτο Ράφτη, τὰ παιδιὰ ὅλα, ἡ Ἄννεζούλα κι ἡ Σοφία κι ὁ Ἰωαννίκιος, ἡ Δημητρούλα, ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ Ἄνω Πετράλωνα, ὁ Γιώργος, ὁ ἐπιλεγόμενος Κοσμάς, με τὴ μηχανή του, αὐτὸς προπορεύεται, ἕνα ἄρωμα μᾶς τυλίγει καθὼς προσκυνοῦμε τὸ λείψανο τοῦ ἀγίου πού μυροβλύζει, τὸ ἀγιασμένο χεράκι του, στὴ λειψανοθήκη. Γύρω οἱ ἅγιοι μᾶς παρακολουθοῦν, κι ἐκεῖνος ὁ φεγγίτης και τὸ ἀπαλὸ φῶς. Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησοῦλα μας μέσα στοὺς αἰῶνες.

Ἔτσι κατεβαίνει ἀπὸ ψηλὰ οὐράνια λιτανεία ἀγγέλων, παίρνουν κι αὐτοὶ τὸ δρόμο μαζί με μᾶς, κατεβαίνουμε ὅλοι μαζί τὰ σκαλάκια τῶν Ἐξαρχείων, με τὰ πεῦκα και τὰ πουλιά πού κελαηδοῦν, τὸ πουλάκι πού κελαηδοῦσε ὅλη τὴν ὥρα στὸν φεγγίτη, κατεβαίνουμε παίρνοντας τὴν εὐλογία τοῦ Γέροντα πού μᾶς σταυρώνει με τὸ χεράκι του, μᾶς βλέπει ὄλους στοργικά, τρυφερά. Ζεστά. Πλῆθος πιστῶν νὰ σκύβει τὸ κεφάλι, νὰ δέχεται στὰ σκαλάκια τὴν εὐλογία του κι ὕστερα νὰ ἀποσύρεται, νὰ χάνεται στὰ στενά, ἡ πόλη μόλις πάει νὰ ξυ-

πνήσει, τὰ πρῶτα λεωφορεῖα ἀρχίζουν νὰ μουγκρίζουν καθὼς ἀνηφορίζουν τὴ Χαριλάου Τρικούπη, κοιτάζω τὰ ὀνόματα τῶν γύρω δρόμων, Ἰσαύρων καὶ Σμολένσκι, καὶ πιὸ κάτω Ἰωάννου Βατάτζη. Ἔτσι κατεβαίνουμε, λοιπόν, τὰ σκαλάκια στὰ Ἐξάρχεια, ὕστερα ἀπὸ ἐκείνη τὴ μυστικὴ πρωϊνὴ λειτουργία, πηγαίνοντας γιὰ τὰ σπίτια μας.

5 Σεπτεμβρίου 2016

Στὸ Σταυρονήσι

Στὸν Στέφανο, τὸν ἀναγνώστη-ιατρό

ΜΙΑ ΖΩΗ ΩΤΑΚΟΥΣΤΗΣ ΗΜΟΥΝΑ. Αὐτὸ σκέφτομαι. Μοῦ ἄρρεσε νὰ κάθομαι καὶ ν' ἀκούω ἱστορίες ποὺ ψέλλιζαν, ποὺ ψιθύριζαν σιγανὰ οἱ γιαγιάδες, ἀλλὰ κι ἡ μάνα μου καὶ προπαντὸς ἡ θεία μου ἡ Ἀγνή, τὶς θυμᾶμαι ἐκεῖ στὸν ἡλιακὸ τῆς γιαγιάς, ἀλλὰ κι ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρό μας, πρωτὶ-πρωτὶ, ἔτσι ὅπως μαζεύντουσαν καὶ μιλοῦσαν γιὰ τὰ παλιὰ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα, τὰ καθημερινά, κι ὕστερα τὶς δούλευα μέσα μου, τὶς ἀνιστοροῦσα, τὶς ἔλεγα ἔτσι, τὶς ἔλεγα καὶ ἀλλοιῶς, παραμυθὰς ἤμουνα πάντα, τίποτα δὲν μοῦ ξέφευγε. Ἔτσι καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσα, ποὺ γέρασα πιά, δουλεύω στὸ μυαλό μου ὅλα ἐκεῖνα τὰ παλιὰ, τίποτε δὲν ἀφήνω νὰ πέσει χάμω καὶ νὰ χαθεῖ, ὅλα τὰ θυμᾶμαι, συνήθως ἐκεῖνα τὰ πονεμένα καὶ τὰ λυπητερὰ τῆς νεότητάς, ποὺ μὲ κυνηγοῦν καὶ μὲ ἀκολουθοῦν συνεχῆ. Καὶ τὴ φτώχεια ποὺ ἄλλοτε μᾶς θέριζε. Σὰν σκιῆς ἔρχονται ὅλα, κι ἄλλοτε φωτισμένα, ὅπως σὲ κάτι παράθυρα στὸ δρόμο, χωρὶς κουρτίνες, μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ποὺ κάθονται ἀνύποπτοι στὸ τραπέζι ἢ στὴν τηλεόραση, ἀγνοώντας ἢ ἀδιαφορώντας γιὰ τὰ μάτια τῶν περαστικῶν ποὺ τοὺς βλέπουν.

Ἔτσι, λοιπόν, καθόμουνα κι ἀκουγα τὸν ἀναγνώστη ποὺ ψιθύριζε τὴν ἱστορία στὸ αὐτὶ τοῦ ἄλλου, τοῦ διπλανοῦ του, παπᾶς ἦτανε ὁ ἄλλος, ὁ ἀκροατὴς, ὁ πατὴρ Ἰάκωβος, ἔτσι «ὑποτονθορίζοντας», ποὺ ἔλεγε ὁ Παπαδιαμάντης, ἔλεγε κι

ὄλο ἔλεγε γιὰ ἐκεῖνα τὰ παλιά, κάτι περίεργα, γιὰ γερόντους καὶ καλογήρους μέσα στὴν ἐρημιά. Σὲ ἓνα βράχο μὲς στὴ θάλασσα. Ἐνα ξερονήσι, στὴν ἄκρη τοῦ Σαρωνικοῦ. Βράχια, λοιπόν, καὶ γύμνια στὸ ξερονήσι ἐκεῖνο, ψυχὴ πουθενά, μόνο ἐλάχιστα ἀγριοκάτσικα, κάτι βοσκοὶ μονάχα ποὺ ξεφύτρωναν ἀπὸ τὸ πουθενά, μέσα ἀπὸ παράξενες σπηλιές, καὶ ἡ θάλασσα πάντοτε ἀγριεμένη, ἀφιλόξενος πόντος, ποῦ τὰ ἀπαλὰ καὶ ζεστὰ νερὰ τῆς πατρίδας μου, σκεφτόμουνα, ἀφρισμένο τὸ κύμα καὶ τὰ κατσίκια νὰ βρίσκουν πάνω σὲ ἐκεῖνο τὸν γκρεμὸ χορταράκια, κάτι ἄγριους, χαμηλοὺς θάμνους, μιὰ ὑποψία τροφῆς, μιὰ καλύβα παραπέρα, κάτω χαμηλά, καὶ κατάλοιπα ἀπὸ νυκτερινὲς φωτιές, ποὺ ἄφησαν οἱ τουρίστες ἢ νέα παιδιά ποὺ ἤλθαν νὰ διανυκτερεύσουν καὶ νὰ κατασκηνώσουν ἐκεῖ τίς νύκτες τοῦ Αὐγούστου, κορίτσια καὶ ἀγόρια.

Ἔτσι ἦταν ποὺ βρέθηκε ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὅρος ἦτανε, πῶς ἦταν καὶ ἔφτασε στὸ ξερονήσι ἐκεῖνο, ἀναψε φωτιά κι ἔπειτα ἄρχισε μαζί μὲ ἓναν ὑποτακτικὸ του νὰ σκουπίζουν τὰ χαλάσματα, αὐτὸ ποὺ ἦταν ἄλλοτε τὸ καθολικὸ καὶ ἡ αὐλὴ τοῦ μοναστηριοῦ, ἦταν κι ὁ φίλος μου ὁ ἀναγνώστης ἰατρός ἐκεῖ, ἔτσι τὰ ἔλεγε ψιθυρίζοντας, ἐγὼ νὰ τὰ ἀκούω, ἀρχαῖος καὶ παλιὸς ναὸς ἦτανε ἐκεῖ καὶ μοναστήρι, πῆραν καὶ ἔφτειαξαν ἀπὸ «θρουμπιά», ἀπὸ θάμνους, δυὸ πρόχειρες σκουπες καὶ καθάριζαν χώματα, κλαδιὰ καὶ περιττώματα ζώων καὶ πουλιῶν, κι ὕστερα ἀναψε τὸ λιβανάκι του καὶ θυμιάζε ὥρα πολλή, μοναχὸς Ἀκάκιος τοὺς συστήθηκε, ἀπὸ μιὰ σκῆπη τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὸν ἔστειλε ἀπὸ τὸ μοναστήρι ὁ γέρο ἡγούμενος Γεώργιος, νὰ πάει στὰ μετόχια καὶ στὰ ξωκκλήσια τοῦ μοναστηριοῦ, σὲ νησάκια καὶ δρόμους ξεχασμένους, καὶ κάμπους καὶ βουνά, στὴν Πελοπόννησο, ἔτσι λοιπόν, ὁ μοναχὸς Ἀκά-

κιος μαζί με έναν υποτακτικό, βοσκός ήτανε από απέναντι, και τὸ γιατρό, τὸν ἀναγνώστη, βρέθηκαν στὸ ξερονήσι ἐκεῖνο, τέλος φθινοπώρου ήτανε, ἄρχισαν ἤδη οἱ βοριάδες.

Τὰ ἔλεγε, λοιπόν, ὅλα αὐτὰ ὁ ἀναγνώστης μέσα στὴν ἐκκλησία, ἐκεῖ στὸν Ἅγιο Νεκτάριο, τὸ βραχονήσι αὐτὸ δὲν ήτανε μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα Αἰγίνης τοῦ ἀγίου, Σταυρονήσι τὸ λέγανε καὶ Σταυρό, βράχια καὶ πέτρες καὶ χαλάσματα καὶ μιὰ ὑποψία μονάχα πρασίνου ἀπὸ τὸ θυμάρι πὺ ἀφθονοῦσε ἐκεῖ καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀγριολούλουδα πὺ ξεπροβάλλαν μέσα στὴν ἀνοιξη. Κάποια κρινάκια λέγαν πὺς ήτανε τῆς Παναγίας. Ἔτσι ἔπιασε τὸ αὐτί μου. Σκεφτόμουνα τὰ κρινάκια τῆς Ἀμμοχώστου μέσα στὴν ἄμμο, ἀλλὰ καὶ στὴν Καρπασία, πὺ ἐπιμένουν νὰ ξεπροβάλλουν κι ἄς ἔχει πιά ὁ τόπος μας χαθεῖ. Κι ἄς ἔχουν ἐρημώσει ὅλα. Κι ἄς γέμισε ξεοδοχεῖα καὶ ἐπαύλεις μὲ πισίνες γιὰ τοὺς νεόπλουτους.

Ἐπιασε, λοιπόν, νὰ θυμιάζει, μοσχομύρισε ἡ πλάση, ἕνα ἄρωμα παντοῦ, ἀνέβαινε ψηλὰ στὸν οὐρανό, ὁ ἦχος ἀπ' τὸ θυμιατὸ ἔφτανε ὡς κάτω μακριὰ, μὲ ἐκείνη τὴ ρυθμικὴ ἐπαναλαμβανόμενὴ κίνηση τοῦ χεριοῦ, ὁ μοναχὸς φόρεσε τὸ πετραχήλι του, κι ἄρχισε νὰ θυμιάζει τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ, ναὸς τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, καὶ μοναστήρι, γι' αὐτὸ καὶ Σταυρονήσι καὶ Σταυρός, δίπλα ἐκεῖ στὴν Ἰδρα, ἔμειναν μονάχα τὰ χαλάσματα ἀπὸ τὰ κελλιά καὶ τὰ θεμέλια τοῦ παλαιοῦ ναοῦ.

Ὁ Ἄγιορείτης μοναχὸς ἐπέμενε νὰ θυμιάζει ὥρα πολλή. «Δὲν βλέπετε», λέει, «τοὺς καλογήρους; Ἐνα πλῆθος μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν μὲ μακριές γενειάδες ξεπροβάλε ἀπὸ τὰ χαλάσματα, ἄλλοι μὲ κοντόρασο, μὲ τὸ σκουφάκι τους, τὰ σταυρουδάκια τους, γέμισε ἡ αὐλὴ ἀπὸ μοναχοὺς καὶ ἀσκη-

τές, ένα άορατο πλήθος». «Ἐμεῖς», λέει, «κοιτούσαμε, τίποτα δὲν βλέπαμε, μόνο ὁ μοναχὸς ποὺ θυμιάζε ἔβλεπε ὅλο αὐτὸ τὸ ἀναστημένο πλήθος, θυμιάζε ἕναν-ἕναν χωριστὰ κι ὕστερα ἔπιασαν ὅλοι μαζί τὸν ὕμνο, τὸ ἀπολυτίκιό τοῦ Σταυροῦ, “Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου” καὶ ἄλλα, ἔτσι, τῆς ὑποδοχῆς ἄσματα καὶ τῆς λιτανείας».

Ἐφτείαξε ὕστερα ὁ μοναχὸς στὴν κόγχη ἐκεῖ μιὰ πρόχειρη τράπεζα, ἀπέθεσε τὸ εὐαγγέλιο, ἄναψε τὰ κεράκια του κι ἄρχισε τὸν ἔσπερινό. Πήγαινε πιά ἀπόγευμα, ἔβαλε κι ἐμᾶς βοηθοὺς, ὅσα ξέραμε, διαβάσαμε τὸν προοιμιακό, τὰ κεκραγάρια, ὁ παπᾶς τὰ πληρωτικά, κι ἔτσι μαζί μὲ τὸ «Φῶς Παρὸν» πήγαμε στὸ δεύτερο μέρος, μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἄσματα καὶ τίς ὑμνωδίες. Εἶπε τὸ «Νῦν ἀπολύεις» καὶ μνημόνευσε ἔπειτα ζῶντες καὶ κεκοιμημένους, ἀφοῦ λιτανεύσαμε τὴν εἰκόνα τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ποὺ ἔφερε μαζί του ὁ μοναχὸς Ἰακώβος.

Ἡμαστέ μόνοι ἐκεῖ, μόνοι κατὰμονοι, πάνω στὸ βράχο, ὁ ἄνεμος ἄρχισε νὰ φυσᾶει, νύκτωνε ἡδῆ, κι ὅμως δὲν ἡμαστέ μόνοι. Νοιώθαμε κόσμο καὶ κόσμο ἀσκητῶν καὶ μοναχῶν νὰ γεμίζει τὸ ναό, τὰ κελλιά, «Κολλυβάδες μοναχοί», εἶναι, μᾶς εἶπε ὁ μοναχὸς Ἰακώβος. Ἦταν μιὰ ἐποχὴ ποὺ γέμισαν τὰ ξερονήσια καὶ τὰ ὑψώματα, καὶ τίς ὁπὲς τῆς γῆς, ἔτσι κυνηγημένοι ποὺ ἦτανε, τὸ πρόσωπο αὐστηρό, ὀλονυχτίες καὶ ἀκολουθίες καὶ προσευχές, τρελάθηκαν τότε οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ ἀγρότες κι οἱ ψαράδες τῆς περιοχῆς, πρώτη φορὰ ἔβλεπαν καὶ ἄκουαν ὅλα αὐτὰ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, ἀγέλαστοι ἦταν οἱ μοναχοὶ καὶ αὐστηροὶ κι ὅμως τὰ μάτια τους γελοῦσαν καὶ παηγύριζαν μέσα στὴν ἐρημία.

Σκεφτόμουνα ἐκεῖνο τὸ πανηγύρι στὸ Σταυρονήσι, τὴ λι-

τανεία πού ζωντάνευε ξαφνικά, τὸν κόσμο, ἀνέβαιναν πάνω ψηλὰ οἱ ψαράδες φέρνοντας τὰ χταποδάκια τους πού τὰ πρόσφεραν στοὺς μοναχοὺς, μάζευαν καὶ χόρτα, ἔφερναν καὶ λίγο λαδάκι ἀπὸ ἀπέναντι γιὰ τὰ καντήλια, καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ξεχασμένα, τὰ βράδουα τὸ φῶς ἀπὸ τὸ μοναστήρι φώτιζε οἰκτιρμόνως τὰ σκότη, τὸ ἔβλεπε κι ὁ Θεωδωράκης, σκεφτόμουνα ἐγώ, κλεισμένος στὴ φυλακὴ στὴν Ἰδρα κι οἱ νησιῶτες καὶ οἱ νοικοκυραῖοι καὶ οἱ προύχοντες, μέσα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μεγάλα παράθυρα πού ὑποδέχονταν τὴ μέρα καὶ τὸ φῶς. Σκεφτόμουνα ἐκεῖνο τὸν πληθυσμὸ τὸν ἡρωϊκὸ τῶν ἀρχόντων, Σαχτούρης καὶ Κουντουριώτης καὶ Μιαούλης, τόσοι καὶ τόσοι, καὶ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, μὲ τὰ ἀσήμια καὶ τὰ μαλάματα, τὰ πλοῖα μὲ τὶς καταστόλιστες πλώρες, τὰ πανιά, τὶς σημαῖες, ἔτσι ὅπως εἰσέρχονταν στὸ λιμάνι, κι οἱ πυρπολητές, ὁ Πιπίνος κι ὁ Ματρόζος, δίπλα τὸ Σταυρονήσι μὲ τὸ μοναστηράκι του καὶ τοὺς μοναχοὺς του. Καὶ τοὺς βράχους του. Καὶ τὸν ἄνεμο νὰ σφυρίζει. Καὶ τὶς ὀλονυχτίες ἐκεῖ.

Ἐπιασα ὕστερα νὰ ψάχνω μέσα ἀπὸ τὸ δορυφόρο τὸ Σταυρονήσι. Κατέβασα στὴν ὀθόνη κάθε λεπτομέρεια. Γύρευα τὰ βράχια. Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ. Κι ἔφτασα στὰ χαλάσματα τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Ἐνα ἐκκλησιάκι ξεχασμένο ἐκεῖ, σκέφτηκα. Μέσα στὸ χρόνο καὶ τὴν ἱστορία. Ἀντέγραψα καὶ τὶς συντεταγμένες. Ἐτσι, νὰ τὶς ἔχω. Ἐκαμα μιὰ πλήρη ἀνίχνευση τοῦ νησιοῦ. Τί νησί; Ἐνα ξερονήσι. Μιὰ βραχονησίδα τῆς πατρίδας μας. Θυμήθηκα τὰ πατριωτικὰ ποιήματα πού λέγαμε στὴν Κυθρέα. Γιὰ τὰ νησιά μας. Τὰ βράχια τῆς πατρίδας. Τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας. «Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας;», ποίημα Ἰωάννη Πολέμη. Θυμήθηκα, πού τὸ ἀπαγγέλλαμε καὶ μὲ πῆραν τὰ δάκρυα. Ἐτσι παθαίνω τὸν τελευταῖο καιρὸ.